

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

**Ефективна  
ЕКОНОМІКА**

Дніпропетровський державний  
аграрно-економічний університет



Переглянути у форматі pdf

**С. П. Ковальчук**  
**СУЧАСНА СИСТЕМА ЗАХОДІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ**

№ 9, 2015 [Назад](#) [Головна](#)

УДК: 330:332 (045)

*С. П. Ковальчук,*  
*асистент, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Вінниця*

## СУЧАСНА СИСТЕМА ЗАХОДІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ

*S. P. Kovalchuk,*  
*assistant, Vinnitsa Institute of Trade and Economics of Kyiv National University of Trade and Economics, Vinnitsa*

### THE CURRENT SYSTEM OF STATE REGULATION OF INVESTMENT ATTRACTION

*В статті проаналізовано заходи, які доцільно проводити з метою активізації залучення інвестицій в державу. Економічні та політичні реалії формують потребу постійного їх удосконалення. Враховано сучасні геополітичні виклики, які постали перед Україною. Визначено основні заходи, які варто реалізувати з метою активізації залучення інвестицій в різні галузі. Також описано заходи щодо удосконалення законодавства, що регулює інвестиційну сферу. Зазначено вагомість корупційного чинника в перешкоджанні залученню інвестицій в державу. В статті описані заходи, які доцільно проводити в рамках державного регулювання з метою активізації залучення інвестицій в напрямках зменшення монополії, подолання корупції, покращення інфраструктури, захисту права власності, зменшення адміністративних бар'єрів, підвищення рівня інформаційної політики з метою залучення інвесторів.*

*In the article the measures appropriate to the purpose of revitalization to attract investments in the state. Economic and political realities form the permanent need of improvement. Current geopolitical challenges facing Ukraine are included. Key measures necessary to implement to enhance attract investment in various sectors identified. Measures to improve legislation governing investment areas described. The importance of preventing corruption in investment in the state defined. The article described the measures which should be carried out in the framework of government regulation to attract investments in the areas of: reducing monopoly, fighting corruption, improving infrastructure, protection of property rights, reduction of administrative barriers, improving information policy in order to attract investors.*

**Ключові слова:** *інвестиції, залучення інвестицій, державне регулювання, заходи державного регулювання, інформаційна політика, інфраструктура, галузі.*

**Keywords:** *investment, attract investment, government regulation, state regulation measures, information policy, infrastructure, industry.*

**Постановка проблеми.** Сучасна проблематика практичної економіки України обумовлює потребу негайної реалізації цілісного комплексу заходів, направлено на її оздоровлення. Безпековість та реальні, штучно не обмежувані можливості – вагома запорука збільшення інвестування в економіку держави. Унітарний, цілісний механізм державного регулювання та управління, з чіткими ознаками децентралізації, який будеться в Україні, потребує конкретних дій в зазначених вище напрямках саме на державному рівні. Цей рівень є першочерговим для формування основ в таких вагомих критеріях для інвестора як: рівень захищеності права власності та бізнесу; рівень конкуренції на різних ринках; рівень дерегуляції економіки та використання прямих адміністративних методів управління; рівень прямого владного адміністративного тиску; наявність бар'єрів для започаткування та ведення бізнесу; політика сприяння бізнесу в окремих сферах та на окремих територіях держави тощо. Все це обумовлює потребу у визначенні заходів державного регулювання залучення інвестицій.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** В сучасних наукових дослідженнях приділено значну увагу засобам державного регулювання залучення інвестицій. Серед них Даций Н.В. виділяє заходи із удосконалення законодавства, антиінфляційні заходи, розробку програм і планів залучення інвестицій [1]. На необхідності заходів щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання сфери залучення інвестицій наголошує Музиченко А.С. [2]. Серед заходів, які реалізуються в Україні в частині державного регулювання залучення інвестицій Хопчан В.М. [3] виділяє утворення Ради вітчизняних та іноземних інвесторів при президентів України, прийняття низки нормативно-правових актів. На заходах в рамках державно-приватного партнерства та їх дієвості наголошує Васильєв В.О. [4].

Враховуючи значні напрацювання в частині визначення та формування пропозицій щодо необхідних заходів в рамках державного регулювання інвестицій варто зазначити важливість динамічного впливу сучасних економічних реалій та формування нових викликів для системи державного регулювання. В зв'язку з цим виникає потреба подальшого дослідження заходів державного регулювання залучення інвестицій.

**Виклад основного матеріалу.** Організаційні заходи в рамках державного регулювання залучення інвестицій визначаються, виходячи із методів та форм державного регулювання залучення інвестицій та передбачають проведення відповідних дій із залученням інструментів, які доступні державі, виходячи із обраної системної державної політики та враховуючи вимоги чинного нормативно-правового поля держави. Заходи державного регулювання залучення інвестицій спрямовують на формування певних умов та видозміни факторів, які здійснюють вплив на залучення інвестицій.

Вагомою загальнодержавною організаційною умовою для залучення інвестицій в Україну є політична стабільність та формування єдиного політичного вектору розвитку. Україна за період своєї незалежності не може характеризуватися політичною стабільністю. Постійна зміна політичних еліт призводить також і до зміни основних орієнтирів розвитку держави. Позитивним зрушенням на сьогодні є чітке визначення подальшого вектору руху України та початок процесів інтегрування держави в Європейське співтовариство, що дозволяє говорити про поступове приведення всіх сфер функціонування держави до європейських стандартів. Це є переконливим аргументом для інвесторів в майбутньому розміщувати свої кошти в Україні.

Разом з тим, важливим чинником, який гальмує всі позитивні зрушення на рівні держави, що могли б призвести до збільшення інвестування в економіку держави виступає нестабільна військова ситуація та розширення терористичної загрози. В цьому контексті важливою умовою для запуску позитивного ефекту від змін необхідним є припинення військових дій на території України та відновлення суверенної цілісності держави.

Не новою проблемою є невисокий рівень захисту прав власності. Нормативно-правове регулювання по згаданому напрямку потребує удосконалення і вироблення дієвих однозначних механізмів захисту права власності.

Значних змін має зазнати система антимонопольного регулювання. Удосконалення потребує не лише законодавчий механізм регулювання, але й система органів антимонопольного регулювання. Основна ціль таких змін має вбачатися в прагненні подолання корупції, вибіркового застосування законодавства, використання єдиних підходів антимонопольного законодавства до всіх суб'єктів – учасників ринку.

Не менш важливим є використання в ринковій економіці загальноекономічних законів. Економіка України характеризується високим рівнем втручання регулятора в економічні процеси. Це призводить до збою в їх синхронному функціонуванні, сприяє виникненню негативних наслідків в різних сферах. Відхід від прямого управління економікою до принципів її регулювання відбувався в державі досить складно. І тому на сьогодні цей процес все ще залишається незавершеним. Функції прямого управління мають бути максимально обмеженими та спрямовуватися на формування умов для виникнення в економіці явищ, що сприятимуть її розвитку у попередньо визначеному стратегічному напрямку.

Досить важливою умовою для бізнесу є простота його оформлення. Вся економіка України побудована на бюрократичному підході, будь-яка дія потребує значної кількості узгоджень, погодження в великій кількості інстанцій, оформлення документів та отримання дозволів від різних органів. Дані процедури є платними та затратними в часі, що обумовлює існування ніш для формування розгорнутої корупційної системи. Максимальне спрощення процедур з оформлення відкриття бізнесу та його ведення дозволить зменшити кількість втрачених можливостей та відповідно збільшити реальну кількість започаткування бізнесу, скоротити можливості для чиновників в формуванні корупційних механізмів. Доцільно розвивати мережу закладів, що надаватимуть весь перелік адміністративних послуг в одному місці за максимально короткий проміжок часу.

Вагомою заходом щодо залучення інвестицій є формування високого рівня поінформованості, політика відкритості через інформаційний простір. Варто розробляти доктрину інформаційної політики в контексті прагнень до розширення поінформованості про інвестиційний потенціал та умови для інвесторів в державі. Для цього потрібно активно використовувати інтернет-простір. Спеціально сформовані сайти для інвесторів мають надавати повну картину організаційних умов, що використовуються для залучення інвестора. Висвітленню має підлягати досвід ефективного інвестування із зазначенням конкретних соціально-економічних вигод, отриманих в результаті уже реалізованих інвестиційних проєктів. Окрім того, доступним має бути сформований актуальний перелік інвестиційних пропозицій.

З метою залучення інвестицій варто скористатися міжнародним досвідом формування інформаційного ресурсу для інвестора. Широкої популярності в світі набули дорожні інвестиційні карти. Держава має не лише розробляти даний документ але й забезпечувати його максимальну популяризацію. Використання його в якості візитної картки дозволить не лише розширити можливості доступу вже існуючих потенційних інвесторів до інформації, але й сформувати нову когорту потенційних інвесторів, позитивний імідж держави, таким чином розширивши можливі джерела інвестування.

В рамках забезпечення ефективності державного регулювання мають бути розроблені цілісні програми та плани залучення інвестицій. Ступінь повноти та адекватності використання програмно-цільового механізму в залученні інвестицій визначає рівень успішного, цілісного розвитку держави.

Формування стратегії залучення інвестицій має відбуватися з урахування переваг та сильних сторін економіки на основі загальної стратегії розвитку держави. Стратегія має задавати конкретні вектори роботи по залученню інвестицій, визначати цілі та прагнення і чітко визначати шляхи їх досягнення. Ефективне, реалістичне планування дозволить систематизувати всі можливі організаційні заходи із залучення інвестицій. Це матиме більший ефект, ніж чітко не окреслені, хаотичні заходи та дії. Стратегічні плани залучення інвестицій мають виключати конфлікт інтересів різних сфер держави, спрямовуватися на забезпечення їх гармонійного розвитку. Таким чином, їх розробка має передбачати врахування загальнодержавних цілей інтересів та можливостей потенційних партнерів на міжнародному та державному рівні.

Розглядаючи можливі організаційні заходи в рамках покращення транспортної інфраструктури, як одного із вагомих критеріїв для потенційного інвестора варто відзначити, що основні організаційні умови мають бути сформовані на державному рівні шляхом вироблення єдиного стратегічного плану покращення автотранспортної інфраструктури держави із чітким зазначенням щорічного обсягу запланованих робіт та джерел їх фінансування. При розробці такого плану доцільно використати принцип «з низів до верхів», який передбачатиме спочатку визначення на місцевому рівні всіх необхідних робіт по приведенню автомобільних доріг у відповідність до міжнародних стандартів із конкретизацією кількості доріг які потребують ремонту та доріг, що потребують будівництва. Узгальнення інформації по регіонах дозволить визначити реальний об'єм необхідних робіт, скоригувати їх з урахуванням загальнонаціональних інтересів в контексті прагнень до розвитку України як міжнародного транспортного центру в Європі; визначити необхідні обсяги фінансування та можливі терміни реалізації.

Серед важливих заходів, спрямованих на сприяння залученню інвестицій варто виділити також наступні:

- зменшення адміністративних бар'єрів при створенні нових підприємств, скорочення дозвільних процедур в ході діяльності підприємств, спрощення та скорочення термінів процедур подачі звітності, зниження рівня необ'єктивності та корумпованості контрольних заходів, зниження податкового навантаження на підприємства, що сприятиме збільшенню кількості підприємств, організацій та установ (коефіцієнт кореляції між кількістю підприємств та обсягом інвестицій 0,93);

- сприяння розширенню промислового виробництва шляхом формування інвестиційних пропозицій на основі наявних, проте не використовуваних виробничих потужностей, активізація інформаційного супроводу таких інвестиційних пропозицій, інформаційне сприяння влади в залученні інвестицій в уже існуючі промислові виробництва, забезпечення права першочергової оренди, політика максимального сприяння, удосконалення амортизаційної політики (коефіцієнт кореляції між обсягом реалізованої промислової продукції та інвестиціями становив 0,97);

- сприяння розширенню сільськогосподарського виробництва шляхом формування інвестиційних пропозицій на основі не використовуваних (пустуючих) земельних ресурсів, фінансова, інформаційна та інша участь влади у формуванні комплексів переробки сільськогосподарської продукції, сприяння в кредитуванні сільськогосподарських підприємств, розширення практики лізингу сільськогосподарської техніки, продовження пільгової податкової політики для сільськогосподарського виробництва, удосконалення амортизаційної політики (коефіцієнт кореляції між обсягом продукції сільського господарства та інвестиціями становив 0,92);

- сприяння розширенню обороту роздрібною торгівлі шляхом участі влади у формуванні нових торгових площадок, надання площ для побудови мереж роздрібною торгівлі (дієвим стимулом для нарощування попередніх двох показників може бути умова використання в роздрібній торгівлі торгових мереж, побудованих за рахунок коштів місцевих бюджетів, або шляхом іншої ресурсної участі певного відсотка товарів вітчизняного виробництва) (коефіцієнт кореляції між обсягом роздрібною торгівлі та інвестиціями становив 0,97);

- сприяння підвищенню середньорічної заробітної плати, що може бути реалізовано шляхом підвищення мінімального рівня заробітної плати, підвищенням рівня економічного розвитку держави (коефіцієнт кореляції між середньорічною заробітною платою та інвестиціями становив 0,97).

- підвищення якісних характеристик трудових ресурсів, шляхом підвищення рівня якості освіти, формування вищого рівня практичної спрямованості освіти, розширення переліку додаткових освітніх послуг навчальних закладів (в основній мірі реалізується на державному рівні).

Важливим при визначенні заходів в рамках державного регулювання, що направлені на залучення інвестицій є врахування галузевого аспекту. Доцільно визначати та проводити дії, формувати умови, які сприятимуть залученню інвестицій в певні сфери держави.

Інвестиції в туристичну сферу мають перспективи для високого рівня дохідності в значній частині України (найбільше південні та західні регіони). На існуючому етапі ефективного розвитку можуть набути зелений туризм, туризм задля огляду історичних пам'яток, широкого розповсюдження набуває міні-туризм. Для забезпечення привабливості туристичної індустрії необхідно розробити стратегію розвитку туристичної сфери, чітко визначити рекреаційні зони із розробкою комплексу заходів щодо їх збереження, врахувати розміщення існуючих та потенційних об'єктів для приваблення туристів при розробці планів містобудування, збільшити кількість туристичних маршрутів та сформувати їх карти, сприяти розширенню та підвищенню якості сервісної інфраструктури на туристичних об'єктах.

Серед організаційних заходів щодо збільшення надходження інвестицій в сільськогосподарський сектор варто виділити такі як сприяння в кредитуванні сільськогосподарських підприємств, розширення практики лізингу сільськогосподарської техніки, збільшення кількості обслуговуючої інфраструктури, в першу чергу – елеваторів, сховищ для збереження вирощеної продукції.

У значній частині регіонів України в силу достатнього розвитку аграрного комплексу та наявності значних земельних ресурсів, а також ґрінфілдів можливим є вирощування екологічно чистих продуктів. Сприятливі умови для цього сформовані – ліберальні політика по відношенню до аграрного сектору, наявний природно-ресурсний потенціал. Разом з тим, серед можливих заходів для збільшення притоку інвестицій в даний напрямку можна розглядати інтенсивну інформаційну політику. Потрібна популяризація можливостей для розвитку зазначеного бізнесу на міжнародній арені, а також поширення інформації про вигоди від екологічного агробізнесу серед фермерів.

Серед організаційних заходів, які можуть бути реалізовані з метою залучення інвестицій в сферу інформаційних та комунікаційних технологій мають виступати в першу чергу формування інвестиційних пропозицій та їх популяризація, створення максимально-спрощеного режиму реєстрації підприємств, які

займатимуться IT-розробками, основна частка в яких належить вітчизняним інвесторам. Це дозволить державі з імпортера перетворитися на експортера інноваційного продукту.

Створення власних технологічних парків, які готуватимуть конкурентоспроможний продукт дозволить не лише підвищити інноваційність економіки, але й збільшити її експортний потенціал з переорієнтацією його структури із сировинної продукції на високотехнологічну, збільшити надходження валюти, по новому сформувати політику позиціонування України та на міжнародних ринках.

Серед організаційних умов, що необхідні та здатні збільшити надходження інвестицій в сферу комп'ютерних інформаційних технологій варто відмітити такі: надання інвестиційних кредитів підприємствам зазначеної галузі; формування координаційно-регулюючого центру, пошуку джерел фінансування інноваційних розробок; сприяння в отриманні такими підприємствами кредитів від приватного банківського сектору.

Основні заходи, що пропонуються проводити в рамках державного регулювання залучення інвестицій представлені на рис. 1.

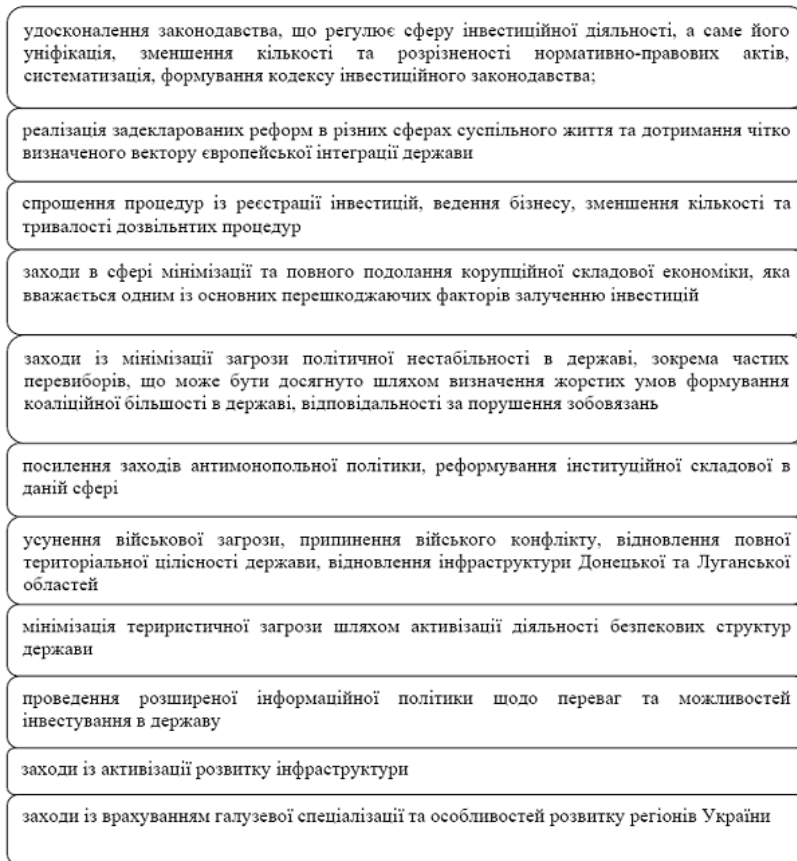


Рис. 1. Заходи державного регулювання залучення інвестицій

**Висновки та перспективи подальших досліджень.** Описана система заходів в загальному визначає пропозиції щодо дій, які мають проводитися з метою активізації залучення інвестицій. В практичному використанні вона може та має бути деталізована. Варто враховувати, що вона актуальна в сучасних сформованих в Україні умовах. Визначені заходи направлені на усунення найбільш негативно впливаючих на залучення інвестицій факторів, серед яких військові загрози, корупційний фактор, складність започаткування та ведення бізнесу. В систему заходів можна включати і додаткові дії держави із використанням доступних інструментів. Саме розширення системи заходів державного регулювання виступатиме предметом подальших досліджень.

#### Література.

1. Даций Н.В. Державне регулювання інвестиційної діяльності галузевого рівня / Н.В. Даций // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 16. – С. 3 – 5.
2. Музиченко А.С. Державне регулювання інвестиційної діяльності / А.С. Музиченко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2004. – № 9. – С. 46 – 53.
3. Хопчан В.М. Сучасний стан та перспективи державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні / В.М. Хопчан // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 11. – С. 20 – 23.
4. Васильєв В.О. Концепція державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні / О.В. Васильєв // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 9. – С. 79 – 84.

#### References.

1. Datsij, N.V. (2010) "Derzhavne rehulivannia investytsijnoi diial'nosti haluzevoho rivnia", Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. 16, pp. 3 – 5.
2. Muzychenko, A.S. (2004), "State regulation of investment activity", Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini, vol. 9, pp. 46 – 53.
3. Khopchan, V.M. (2015), "Suchasnyj stan ta perspektyvy derzhavnoho rehulivannia investytsijnoi diial'nosti v Ukraini", Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. 11, pp. 20 – 23.
4. Vasyli'ev, V.O. (2014) "Kontseptsiia derzhavnoho rehulivannia investytsijnoi diial'nosti v Ukraini", Investytsii: praktyka ta dosvid, vol. 9, pp. 79 – 84.

Стаття надійшла до редакції 20.09.2015 р